



Непосредан повод за овај текст је актуелни штрајк просветара. На први поглед, једно не нарочито важно, и готово већ традиционално, на почетку сваког полугодишта, натезање конопца између министарства и синдикалних руководства, која на тај начин углавном обзнањују и оправдавају своје постојање. Али је тема, заправо, држава. Држава за коју се нико не брине и до које као да никоме није стало, а од које, опет, када загусти, очекујемо да нас заштити, одбрани, запосли и нахрани. Држава за коју, част изузецима, углавном нисмо спремни ништа да учинимо, али на коју смо увек спремни да се жалимо како „ништа не чини“ за нас.

За разлику од случајева када штрајкују таксисти, лекари или авиопревозници, због овог просветног штрајка нико се превише не узбуђује – осим што се повремено може чути слабашни ламент над тим што се губе часови, а „деца остају без знања“. Али и то је више онако реда ради. Штрајк просветара и власт и – тренутно – главну опозицију занима само онда и само у оној мери у којој постоји опасност да се протест прошири и на друге области и, евентуално, постане окидач за ерупцију неког ширег незадовољства. Али чак и оне странке које данас одлучно подржавају „оправдане захтеве просветара“ одлично знају да им апсолутно нико не може дати захтевано повећање плате од 24 одсто, а да то не изазове ланчану реакцију и не заврши се новим штампањем све безвреднијих новчаница.

Исто тако, јавна је тајна да је посао у просвети данас све траженији и атрактивнији. Прошло је оно време када су сви, од ћака до родитеља и уличних продаваца сажалјиво гледали на просветаре. Имати сигуран посао, и то посао у струци, посао у којем си прилично самосталан, и посао где су плате редовне – данас је ретка привилегија и у глобалним оквирима.

Наравно, није просвета толико аванзовала, колико су се други суновратили, али онај деценијски стереотип о „сиротим просветарима“ напосто више не стоји. У сваком случају, приликом размишљања свршених академица о томе куда даље све се ређе могу чути изјаве типа „само не у просвету“. И није то само код нас и није само последица актуелне економске кризе. Већ дуже време и у свету, тачније у Европској унији, посао у државном сектору је све пожељнији и траженији. Па чак и наши ватрени неолиберали на сва уста хвале „слободно тржиште“ и приватно предузетништво, али раде у државној служби, државним институтима и универзитетима.

Узгред, не знам да ли сте приметили да, част изузецима, тако одлучни, љути и бескомпромисни синдикални лидери какве ових дана гледамо на телевизији постоје само у јавном сектору и државним предузећима? Није ли то мало чудно, с обзиром на то да су у Србији, а што је опет парадокс своје врсте, плате у јавном сектору готово чак за трећину више него што су у приватном? А да и не говоримо о условима, радном времену, несигурним пословима, мобингу и свему осталом. Па се нешто питам, где ли су те „Валенсе“ да тамо код приватника и странаца мало загрме, организују и поведу „радничку класу“.

Наравно да данас у приватним и приватизованим фирмама синдиката или нема, или је тих и „конструктиван“, ништа мање него што је то био случај у време једнопартијског система у социјалистичком лагеру. Е, али зато тамо где газде нема, или је газда држава, тамо где се не дели своје, већ „заједничко“ и „државно“ тамо се слободно може манифестовати „храброст“ и „бескомпромисност“.

Но, ово, рекох, није примарно текст о синдикатима, њиховим манама и лидерима, него је ово апел да се, уколико већ није прекасно, мало више обрати пажња на државу и такозвани „општи интерес“. А у том погледу, поштено говорећи, ни политичари, ни послодавци, па чак и ми, обични грађани, често нисмо ништа бољи од оног просветарског лидера који јуче са ТВ екрана бахато поручује “баш ме брига што држава нема пара“.

Све док за државу истински никога не буде брига (с тим што се политичари, по природи посла, морају барем претварати да је другачије, док је онај синдикалац макар био искрен), све док се држава третира као плен, крава музара и Алајбегова слама, пролазићемо како пролазимо и, верујте ми, биће нам овако, па и још горе. Та држава, разуме се, не сме бити клептократска и њоме се мора одговорно и домаћински управљати. Али се мора волети и поштовати барем приближно онолико колико, на пример, грађани већине република бившег СССР-а или бивше Југославије поштују своје ослобођене или новонастале домовине. (Или, рецимо, онолико колико Срби у БиХ, воле Републику Српску.) А код нас тога у довољној мери напросто нема, при чему је све неважније да ли су за такво стање криви Турци, комунизам, либерализам, глобализам, корумпирана власт, одрођена елита или оуглали народ.

Дакле, мора се променити однос према држави. Неће то аутоматски решити све проблеме, али је то неопходна претпоставка да бисмо се решењу уопште могли надати. Ако се возите у лошем и неисправном аутомобилу, врло је могуће да нећете стићи тамо где сте кренули. Али ауто се може поправити, а возач заменити. Док, с друге стране,

Вожна у супротном смеру

Пише: Ђорђе Вукадиновић
понедељак, 31 јануар 2011 22:33

чак ни најбоље возило и возачи нису ни од какве помоћи ако се стално вози у погрешном смеру. А у Србији се, када је реч о односу према држави као заједничкој кући, у погрешном правцу вози поодавно.

Слично здрављу, држава и слобода спадају међу она невидљива, али драгоцену добра чију вредност у потпуности схватимо тек онда када их нема, или када их изгубимо.